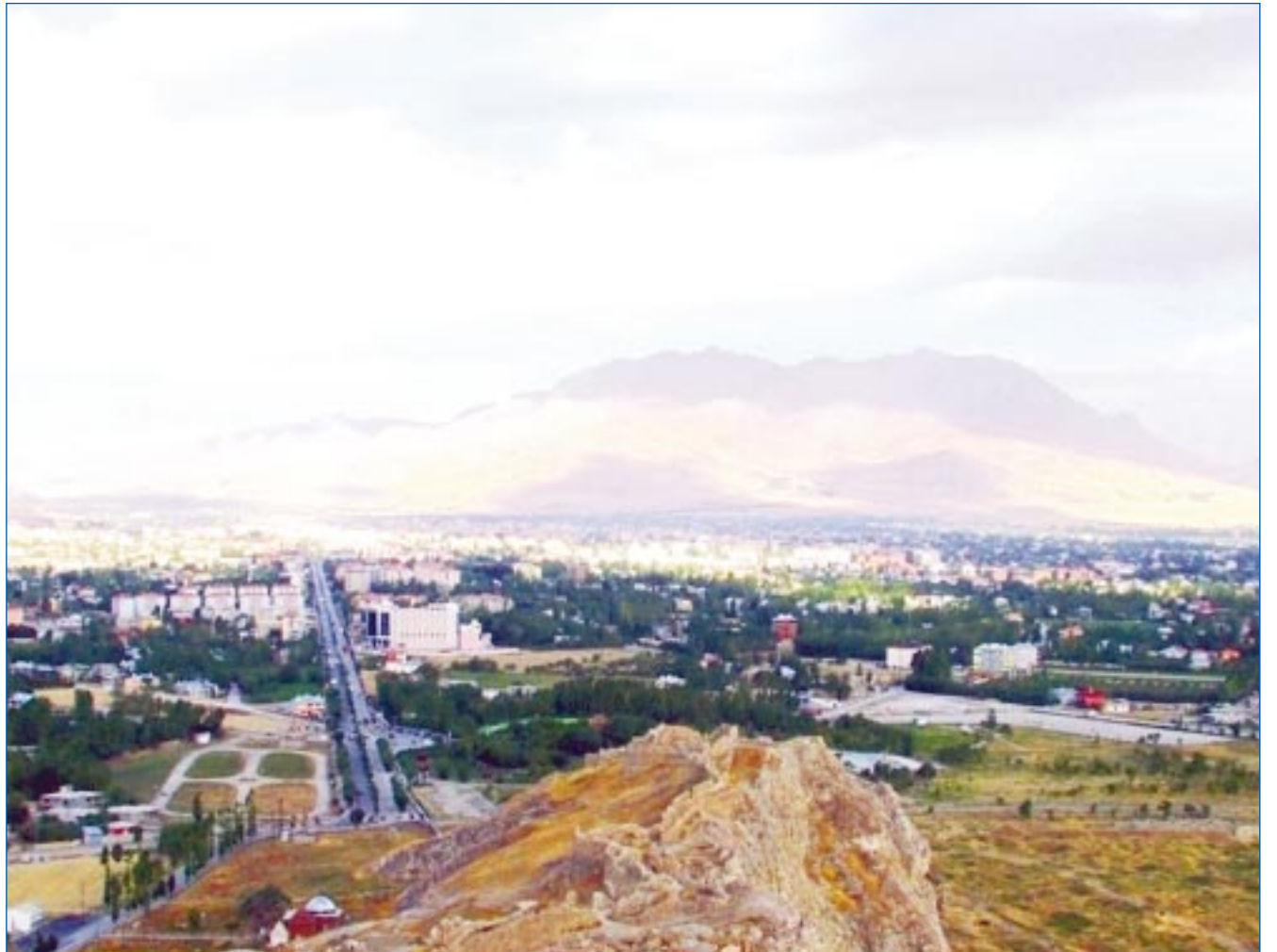

Yatırımsızlık, göç, çarpık yapılaşma, kayıp ve kaçak ile gelen yoksunluk

Jeneratörler kenti Van

Van'daki elektrik enerjisi alanında yaşanan sorun iletim, dağıtım ve kayıp-kaçak olmak üzere 3 başlık halinde değerlendirilebilir. Keban Hidroelektrik Santrali'nden Tatvan-Van ve Erciş-Van doğrultusunda Van'ı besleyen 154 kilovoltluk enerji nakil hattı, eski bir hattır ve Van'ın güç talebini karşılayamamaktadır. Ani ve yoğun göç nedeniyle Van'da çarpık bir yapılaşma oluşmuştur. TEDAŞ bu çarpık yapılaşmaya mümkün olduğunca elektrik vermeye çalışmış, ancak yapılan projeler ve uygulamalar yetersiz kalmıştır.

Süleyman BALKAN
EMO Van Temsilcisi

Uzun yıllardan beri ihmal edilen, halen elektriksiz yerleşim alanları bulunan Van ili ve çevresinde son yıllarda elektrikte voltaj düşüklüğü ve sık sık kesintiler yaşanmaktadır. Ulusal elektrik sistemindeki enerji darboğazı ve gerilim düşüklükleri Van'da özellikle kış aylarında hat safhaya çıkmaktadır. Her hafta mutlaka birkaç defa elektrik kesintisi yaşanan Van'da jeneratörler kaldırılmaları doldurmaktadır.

TEDEAŞ 2006 yılı istatistiklerine göre yüzde 71'lik kayıp ve kaçak oranıyla ilk sırada yer alan Van'da elektrik sisteminde ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Van 2006 yılında 334 bin 128 megavatsaatlik elektrik tüketimiyle Türkiye toplam elektrik tüketiminde yalnızca yüzde 0.3'lük paya sahiptir. Türkiye ortalamasında 1961 kilovatsaat olan kişi başına elektrik tüketimi Van'da 330 kilovatsaat ile en düşük düzeyde kalmaktadır.

Van şehir merkezinde bir hafta içinde mutlaka birkaç defa elektrik kesilmektedir. Köylerde her gün elektrik kesintisi yaşanmakta, bazen bu kesintiler ortalama 1.5-2 günü bulmaktadır. Van Cumhuriyet Caddesi'nde akşam saat 17.00'den sonra jeneratörler kaldırılması işgal etmektedir. Elektrikler kesildiği andan itibaren şehirde jeneratörlerin çalışmasından kaynaklı yoğun bir

gürültü oluşmaktadır. Çoğu iş yeri ve mesken, voltaj değişikliği nedeniyle elektrikli aletlerin zarar görmemesini sağlamak için regülatör (düzenleyici) kullanmak zorunda kalmaktadır. Tüm bunlar ek maliyetler getirmektedir.

Van'daki elektrik enerjisi alanında yaşanan sorun iletim, dağıtım ile kayıp ve kaçak olmak üzere 3 başlık halinde değerlendirilebilir. Keban Hidroelektrik Santrali'nden Tatvan-Van ve Erciş-Van doğrultusunda Van'ı besleyen 154 kilovoltluk enerji nakil hattı, eski bir hattır ve Van'ın güç talebini karşılayamamaktadır. Gerilim seviyesi bazen 130 kilovoltla kadar düşmekte, bu voltaj düşüklüğü

doğrudan evlerdeki elektrik kullanımına yansımaktadır.

Van'dan ulusal enterkonnekte şebekeye bağlanan elektrik üretimlerinin maliyetleri de ayrı bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Zernek Hidroelektrik Santrali'ndan sağlanan düşük düzeydeki üretimle Gürpınar civarı beslenirken, Engil Hidroelektrik Santrali Van elektrik enerjisi sistemine paralel olarak devreye girmektedir. Bu iki küçük çaptaki santralin maliyetlerinin yüksekliği yanında sisteme paralel olarak verilen İran'dan alınan enerjinin maliyeti de yüksek düzeydedir.

Şebeke planı 70'lerden kalma

Van şehir şebekesi 1970'lerde yapılan proje kapsamında sürdürülmeye çalışılmaktadır. Bu projenin üzerine küçük eklemeler ve tadilatlar yapılmıştır. Bu çerçevede Van1, Van2, Van3 adları altında projeler kapsama alınırken, bunlar mevcut sisteme entegre edilmemiştir. Van1 proje çalışması 2001 yılında tamamlanmış, bu proje ile bir kısım yerleşim birimlerine yeni elektrik verilmesi sağlanmış, bazı yerleşim alanlarına elektrik hizmetinin sunulmasında da tadilata gidilmiştir. Yeni yerleşim alanlarına elektrik hizmetinin taşınması ve bazı yerleşim yerleri için tadilat içeren Van2 projesi ise 2003 yılında başlatılmış olup, halen devam etmektedir. Van3 projesi, yalnızca enerji dağıtım hatlarının bir kısmının yeraltına alınmasına yöneliktir.

Projenin hazırlandığı dönemde Van'da yüz binlerin altında olan nüfus bugün 400 binin üzerine çıkmıştır. Proje standart nüfus artışı istatistikleri esas alınarak hazırlanmıştır. Ancak Van büyük oranda göç almış bir kenttir. Yoğun göç nedeniyle projenin ömrünün yüzde 40 azaldığı belirtilebilir. Buna göre 20 yıl için tasarlanan proje ömrünü 12 yılda tamamlanmıştır. Aradan geçen zamana karşın genel bir proje ve çalışma yapılmamıştır. TEDAŞ yetkilileri tarafından 2007 yılında genel kapsamlı bir master plan hazırlandığı açıklanmış, ancak

